

Чым запомніўся сёлета
Рэспубліканскі фестываль
нацыянальных культур?

4

Адкуль кельцкі порт пад
Браславам?

6

Што расчульвае лаўрэата
міжнародных конкурсаў,
вядучага саліста Вялікага
тэатра Дзмітрыя Шабецю?

7

Якія рарытэты да свайго
стагоддзя дэманструе
Нацыянальная бібліятэка
Беларусі?

13

ДНІ КУЛЬТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ У РАСІЙСКОЙ ФЕДЭРАЦЫІ

У Маскве трыумфальна прайшлі Дні культуры Беларусі ў Расіі. “Беларускія артысты з нецярпеннем чакалі гэтую сустрэчу”, — сказаў на цырымоніі адкрыцця міністр культуры Беларусі Анатолій Маркевіч. Ён падкрэсліў, што Дні культуры — важная падзея ў культурным дыялогу Беларусі і Расіі. Для

яго “нам не патрэбны пераклад, бо мы размаўляем на адной мове мастацтва. Мы цэнім Расію як сапраўднага сябра нашай краіны. Я глыбока ўпэўнены, што менавіта культура напайняе нашу рэчаіснасць любоўю, добром і павагай”.

Працяг тэмы на ст. 2

Гродзенцы і госці горада на Гала-канцэрце

У мінулыя выхадныя ў Гродна трынаццаты раз прайшоў Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур, вiзiтка горада над Нёманам. Звычайна мерапрыемства праводзіцца раз на два гады, але з прычыны каранавiруснай пандэміi сiмвал падаеi — кветка сiброўства — расцiла тут толькi пасля чатырохгадовага чакання. I, вiдаць, гродзенцы засумавалi па фестывалi, бо на адкрыццi вечарам у пятнiцу, 3 чэрвеня, прыйшло шмат людзей.

Армянскi пачастунак

Да святачнага мерапрыемстваў, лeйтматывам якiх стаў Год гiстарычнай памяцi. Гэта былі фота-, карцінная, музейная, лiтаратурная, паэтычная выставы, ускладанне кветак да помнiкi герояў Вялiкай Айчыннай вайны. Таксама ў Гродна ўрачыста адчынілі комплекс гiстарычнай забудовы “Дом рыбака”.

На гродзенскiх вулiцах Савецкай, якiя размяшчаюць дзвема плошчамi, з самай ранiшчi атабарыўся Горад майстроў. Немалая колькасць рамеснiкаў прадставiлi эксклюзiўныя рэчы, зробленыя з дрэва. Вось Аляксандр Навiцкi, майстар з Карэліцкага раёна, паставiў ганарлiвыя таблiчкi, маўляў, у мяне ўсё з дрэва. Робiць ён вырбы сваiмi рукамi, адметныя асабiстай стылiсткай. Любiць рабiць буселкi, якiх, у залежнасцi ад памеру, можна размясцiць у кватэры ці на ўчастку ўласнай за-ты. I, вiялома, беларускiя балiшн прынясе шчасце, кажа майстар. У рамесце Аляксандр сем гадоў, заяўляе, што поспiт на творчасць ёсць, а таму i працяваць добра.

Гэта пацвярджае i майстар па дрэве Павел Чы-чык, якi прывяснiў гэтай справе дзесяць гадоў. Але перш чым заняцца рамя-няў, фееверку i выступ-лення Руслана Аляхно, гродзенцы запемна разы-шлiся па дамах, каб заў-

тра прадоўжыць свят-каваць другi незабыўны дзень фестывала.

якасцей, а таксама фан-тазi, у дрэвапрацоўкi доўга не пратрымацца. А

Танцы на польскiм падворку

Армянскi пачастунак

нападе падымалiся да вельмi высокага ўзросту. А ў канцы выступлення хо-ру казак з двюма шабля-мi станавiў баявы скач. Не абшiсьло i без каро-ва, у якi запрашаўся кожны ахвочы. Наталiш смугу можна было тра-вяным чаем.

Безумоўна, на кожным падворку частавалi не-скажэнна шмат i ад сма-жанага мяса ў любым выглядзе было шмат на армянскiм. Тут на ман-гале круцiлi цолага ба-ранчыка, а побач стаў сiспраўднiм горац у па-пасе, якi гатаваў iячкi i шашлык на шампурах. А што i казак пра армян-скiх iячкiат-прыгажунi? З iячкiасцю ўдалося пра-цiснiцца праз натоўп, каб хоць краёчым вока паглядзець на iх таны.

На азербайджанскiм пад-ворку танцавалi лезгiнку. Мабыць, галоўнае тут, што магчымаць высту-пiшчi далi дзеямi, такiм як Элiс Шэфердзi. Хлоп-чыку дванаццаць гадоў, i вырас у Беларусi. I, хоць нi разу не бываў у Азербайджане, бацькi ў яго сям'i захоўваюць свае традыцi, культуру i мову.

На польскiм падворку ўсё нумары аб'яўлялiся на мове гэтага народа. Прынягнiла ўвагу рука-вае выступленне моладзi, касцюмы якiх, наволде слоў адной з прадстаў-нiц дэлегацi Палiны Аскеркi, адрозныўша ад беларускiх асуднасцю арманту.

На рускiм падворку бы-ло шматлюдна. Тут вы-ступуў казачы хор. Рускiя матывы па эмацыйным

такую драбязку, як мукi для пiшчi, ён прывозiць з Апенiнскага паўвост-рава.

Яшчэ раз пра прыга-жосць Гродна пагаварылі з мастаком Сцяпанам Ся-нько, якi маляваў шаркi i партрэты лубою ахво-чачу. На фестывалi ён ужо трэцi раз, прывязжае з культурнай Меккi Белар-усi — Вiебска. Старыя кварталы Гродна, дзiляна назiраннем Сцяпан Сянько, маюць элементы еўрапейскiх традыцiй, i гэтак харасто, безумоў-на, радуе i вока, i душу. Ён раiць абавязкова на-вельш горад хацi б раз, прыхаць на фестываль. Свiата запамiнальнае! Вось толькi нумар у гэт-лi перад гэтым фэ-

Танцы на польскiм падворку

там трэба замаўляць за два месяцы, бо тут заў-сёды шмат гасцiе.

Блiжэй да вечара турыс-ты i гараджане перамяс-цiлiся на плошчу Ленiна, дзе доўгую праграму адг-раў ансамбль “Песняры”. Пасля на сцэне па чарзе iячкi раз выступiлi ўсё нацыянальнасцi. Па-ралеўна канцэрт прахо-дзiў у парку Жыльбера, дзе другi суботнi дзень свiята завяршыла феер-шоу.

Апошнi, трэцi дзень фестывала прайшоў на Аўгустоўскiм канале.

800
дэлегатаў

31
нацыянальнасць

18
падворкаў

Сустрэкацца і сябраваць!

Месяца было выбрана не выпадкова, бо вод-ны канал размяшчае побач з межамi Польш-чы i Лiтвы, што такса-ма паказвае сяброўскi настрой беларусаў да сваiх суседзяў. Тут зноў прайшлi дэлегаты ў нацыянальных стро-ях, пасля быў канцэрт аматарскiх калектываў Гродзенскай вобласцi i сямья разнастайныя iнтэрактыўныя пля-цоўкi.

Можна адзначыць, што Фестываль нацыяна-льных культур не толькi яркая турыстычная падзея. Ён так-сама велiзарны гуманiстычны сэнс: народы могуць жыць

Гурт “Baraband”

разам мiрна, канфлiкты мо-гуць i павiнны быць выраша-ны. Няма сумнення ў тым, што свiята з такiм добрым стрыжнем, а таксама так лю-

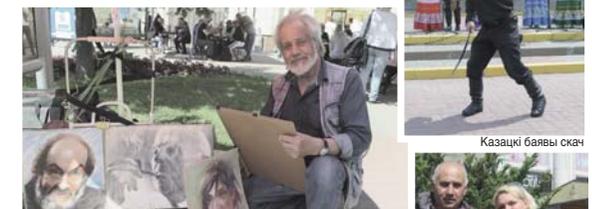
боўна i прафесыйна арганiза-ванае будзе мець вялiкую бу-дучыню.

Павел САЛАЎЕ
Мiнск — Гродна — Мiнск

Алена Клімовіч, начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама:

— Безумоўна, Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур сёлета добра атрымаўся. У многім дзякуючы калектыву ладжанай рабочае арганізацыі: Мініс-тэрства культуры, Гродзенскага гарадскога і абласнога выканкамаў, Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур, Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў. Галоўнае для нас у правядзенні фестывала было захаваць тую добрую традыцыю, на якіх свята заснаванае. Гэтае пытанне гучала і на афіцыйным круглым stole мерапрыемства “Беларусь — наш агульны дом”, дзе прысутнічалі кіраўнікі нацыянальных дэлегацый і арганізатары мерапрыемства. Тут гаварылася, што ў Беларусі могуць разам жыць прадстаўнікі многіх народаў, працаваць і развівацца на агульнай карысць, захоўваючы пры гэтым культуру сваёй гістарычнай радзімы. Так што мы будзем прыкладаць намаганні, каб праз два гады ў Гродне гараджане і госці зноў сабраліся ў сяброўскім адзітстве.

Мастак Сцяпан Сянько

Майстры Нематаў i Наталля Шарыпаў

Майстар Аляксандр Навіцкі

Давуд Закірзадэ, азербайджанец:

— Я нарадзіўся ў Азербайджане, а вырас у Беларусі. Працую кіраўніком танцавальнага калектыву ў школе мастацтваў, дзе вывучаюць азербайджанскую культуру. Да нас ходзяць у тым ліку і беларускія дзеці, што паказвае адкрытае свiетаспрыман-не беларусаў. Я шмат сяджу са сваiмi вучнiкамi па Беларусi, мы паказваем нашi мастацтва, i ўвоццi нас прымаюць гасцiнна. Мусiць, гэта таму, што нашы мужчынскiя нацыянальныя танцы эмацый-ныя, а жаночыя — грацiшныя.

Крысціна Аганяня, армянка:

— Сёлета я заканчваю факультэт журналі-стыкі БДУ і буду працаваць па спецыяльнасці ў рэгіянальным прадстаўніцтве Першага канала Арменіі ў Беларусі. З упэўненасцю скажу, што ў Беларусі ёсць усе ўмовы для развіцця асобы і адукацыі незалежна ад нацыянальнасці чалавека. Я нарадзілася ў Арменіі ў горадзе Гюмры. Там вельмі прыгожыя горы, якіх мне не хапае ў Беларусі. А ў Беларусі вельмі чыста, тут не смецiць ні ў гарадах, ні на прыродзе, а людзi больш спакой-ныя. А калi хочаце аплачыць, прыязджайце на наша возера Севан, якое не горшае за лубое мора.

Павел САЛАЎЕ
Мiнск — Гродна — Мiнск

Сяргей Моладаў, прадстаўнік Расіі:

— Я ўзначаліваў Рэспубліканскае гра-мадскае аб'яднанне “Рускае грамад-ства”. Быў на дзесяці фестывалах нацыянальных культур у Гродна, пачынаючы з 2000 года. Мы ба-чылі, што Беларусь з’яўляецца домам для многіх народаў. I жан-чыні Расіі гэта разумеець, а тiя беларусы, што іхвядуць у Расію, ведаюць, што іх дом i там, што іх заўсёды сустрачунь у Расіі вельмі ветліва. Мае бацькi ўдзельнiкі вайны, яны настаўнiкi, з Тамбова прыхлiлi паднiмаць разбураны гаспадарку Беларусі, а i мой брат нарадзiўся тут. Фестываль гэты вельмі патрыяты, ведаю, што ўсе дэлегацыі жадаюць тут выступiць i рытууюцца загалы. Мы ж на яго працягу iмкнуліся паказаць разна-стайнасць рускiх культур.

Масудзі Забіёла Хабiбула, афганец:

— Я прыхаў у Беларусь атрымаць якасную адукацыю. Паліца маёй вучо-бы да ўладу ў Афганістане прыйшлі малдахелы, і я вырашыў застацца тут. Скончыў БДТУ, ажаніўся, выга-даваў трох дзяцей. Беларусь дала мне магчымасць стаць шчаслі-вым i запатрабаваным чалав-кам. Цяпер я, акрамя iншага, намеснік старшынi зямлiштва Афганістана ў Беларусі. У дзе-цей нашай дыяспары ёсць магчымасць вывучаць культуру Афга-ністана, хоць, можа, яны туды нiколі не патрапяць. На фестывалi дзеці на роднай мове праспявалi песню пра лубоў да радзiмы, пра гатоўнасць аддасць за яе жыццё. Мусiць, гэтая тэма вечная для ўсiх людзей i актуальная для кожнай нацыянальнасці.

Берта Глушч, ўкраїнка:

— Я прыхахла на фестываль з самага ўкраi-скага горада Беларусі — Бабруйска. З дзiнчi часоў ўкраi пражываю ў мiры з беларусамi, i толькi Халават гавтаўно зменшчi колькасць нашай нашы тут. Пра гэта гавораў месцы былых гета i пахаваннiў па ўсёй краiне. У Беларусі ёсць помнік праведнікам, тым смелым беларусам, якi дапамгалi вы-жыць нашай нашы ў тiя страшныя часы. Такi фестываль салейнiцца сяброўству народаў, прадукцiонне канфлiктаў i ня-навісцi. Я упэўненая, што пакаленне дзе-цей 80-х памятае, як мы пiсалi сяброўскiя лiсты ў сямья розныя канцы Савецкага Саюза, заводзілi сяброў па перапiсы ў iншыя краiны.

Пад ветразем — да браслаўскай лаванды

Алесь Лось і Юрый Цімафееў апрабавоўваюць новы інструмент

Гэтым летам турысты, якія будуць адпачываць на возеры Багінскае, што на Браслаўшчыне, змогуць убачыць незвычайны кампозіцыйны судна, што імяцца кудасі па пад ветразем. Засцільша не выпадае: там пройдуць здымкі новай стужкі Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм". Прычым стужкі не ігравой, а дакументальнай: падарожжа на парусніку будзе не пастаноўчаным, а спраўдлым. І яго маршрут прайдзе не толькі паміж географічнымі пунктамі, але і таскамі і скрозь вякі ды нават цывілізацыі.

АДКУЛЬ КЕЛЬЦКІ ПОРТ ПАД БРАСЛАВАМ?

Алесь Лось не толькі аўтарытэтыны этнограф, мастак, музыка, гаспадар аграпрадзвіжы... Ён яшчэ і няўрымслівы вандроўнік — што называецца, па жэнці. Менавіта таму даследчыкі здатны знаходзіць у нашай краіне тая "белая пляма", якая засталася па-за увагай усіх географіў. Простую назіральнасць тут дапаўняе культуралагічная ўздзяраванасць, а таксама інтэлектуальная адвага, якая дазваляе высюльваць самыя нечаканыя гіпотэзы.

Гэтым разам даследчык са здымачнай групай вяртаецца на аэрыўную выспе, куды радка ступае нага чалавек. Некалі, шмат гадоў таму, Алесь Лось, імя таго пабываў — і яму паласоў, што сярэд беларускіх ландшафтаў ён знайшоў сляды старадаўняга порту і капішча. З таго часу ўвесь час каршыла вярнуцца, каб справадзіць злагадкі.

— На той выспе надзвычай цікавае рэліктавыя краявіды, — распавядае Алесь Лось. — Мне падаецца, яны не-

як звязаныя з культам грэцкай багіні Эрыгоні. Як ён патрапіў у нашы мясціны? Разам з кельтамі, якія ў даўстарарычны час пакулі тут свой сляд. Кельты, выспа, Эрыгон... Падаецца, гэта гунаць нібы сюжэт фэнтэзі. Аднак даследчык ставіцца да сваіх тэарый на поўным сур'ёзе. Пагартуй яны падмаваная доследам. Вось ужо не першае дзесяцігоддзе Алесь Лось імякнеша разгледзець у беларускіх краявідах ледзь прыкметныя адмешны былых цывілізацый.

Аэрыўная выспа цікавіць яго асабліва. На думку этнографа, у тую эпоху, калі рэкі і азёры былі гаюльнымі шляхамі камунікацыі, астравы пераўтвараліся ў свосаабітныя "пункты прыдарожнага сэрвісу": там падарожнік можа бяспечна заночыць, пад'есці — і заплаціць "дарожны падатак" таму племені, якое гэтыя мясціны кантралявала. Паступова такія мясціны запаняваліся і аб'ектамі сакральнага зместу: капішчамі, курганамі і нават, як мяркую Алесь Лось, старадаўняй абсерваторыяй.

На выспе возера Багінскае падарожнік надоўга ўрэзаліся ў памяць лавандыяныя палі. І спраўдзіў, гэтыя кветкі звычайна не растуць у Беларусі ў такіх умовах. Калі кіношнікам уласна іх зафіксаваць, гэта будзе не толькі эфектна, але і амаль сенсацыйныя кадры.

Асабліва разам з новым транспартным сродкам. З нядаўніх часоў Алесь Лось стаяў яшчэ і "ахітэсманам", прыбываўшы для сканраваньня беларускіх ракі і аэрыўнае каноз. Да нашай мінулыні чыныя яго дачынення не мае, — па словах уладальніка, каб займаць добрую ролю кінастужкі гэтага судна, у яго бракуе часу і фінансавых магчымасцей. Але затое зроблена яго цудоўным чалавекам і зможа дапамагчы патрапіць у

самыя цяжкадаступныя мясціны Беларусі. Балазе хуткась пад ветразем — ажно да 50 км у галіні!

ЗВАРОТНАЯ ПЕРСПЕКТИВА ДУДЫ

Я не мог устрымацца ад пытаньня: акуль да гэтай чалавек да пошукаў старадаўніх цывілізацый? Як выявілася — праз беларускі фальклор, дадзенаму якога Алесь Лось прысвяціў ці не ўсё жыццё. Менавіта там ён знаходзіць адсылкі да зніклых этнасуў, іх агульнае з намі міфалогічным традыцыям.

— Міф жыве даўжэй за ўсё, і таму ён можа захоўваць істотную інфармацыю пра папэды, якія адбываліся тысячагоддзі таму, — мяркую Алесь Лось. — Зразумела, яна зашыфраваная. Але, рухліва алушкуючы патрэбныя ключы, ты наймаверна папшыраеш свой даследчыцкі кругавяд. Мне заўсёды карцела зразумець розныя пласты культуры, якія прысутнічалі на нашых землях. Мы большым ведаем пра адзін-два — а іх жа насамрэч дзясяткі!

Гаюльным такім ключом для Алесь Лоса стала дуда. Перад тым як самому стаць дударом, ён доўгі час вывучаў гісторыю традыцыйнага. Плянуецца, што ў фільм увайдзе фрагменты тых палых запісаў імятлівых этнаграфічных экспедыцый (агульны іх хронамэтраж налічвае дзяткі галіні), якія ў архаічным VHS-фармаце назапасіў даследчык.

Як кажа рэжысёр фільма Юрый Цімафееў, убачаны там сцэны літаральна зачароўваюць: бабуді і дзядзілі, зафіксаваныя на гэтых стужках, златныя выкладзены сваёй смеласцю ды неспраўднёсцю і смех, і сёлё. Таму важна захавць гэтыя стужкі як унікальную памяць пра тых носьбітаў глыбіннай

Працэс выбару старадаўняга музычнага інструмента

традыцыі, якія на свае вочы сёння ўжо не бачыш. — Дуда вядзе ў сакральны свет нашай міфалогіі, абрадававае, этнафоні... — распавядае Алесь Лось. — Гэты культурны феномен, які быў амаль паўсюдна вядомы на Беларусі ў даўняныя часы, можна разглядаць у зваротнай гістарычнай перспектыве. Ад тых вясковых музыкаў-самавукаў, якіх мне пангасціла зазвясць жывымі, — і да кельтаў, угра-фінаў, готуў... Урэшце, той масток вядзе і да грэцкай антычнасці і з вядомымі культам Дыянэі.

Магчыма, такія тэарэтычныя дапушчэнні камусьці паддуча надта смелыя. Аднак сам аўтар неверагодных гіпотэз бачыць у іх нечага заўсёды ёсць браку. Што ж становіцца штурхнем для яго несупытальных пошукаў? Гэтае пытанне мяне і цікавіць. Думаю, чалавек павінен заўсёды да чагосьці імякнута, нават калі ты маеш усё, што можна жадаць: улюбёная справа, дом, сябры... Вось і гэты фільм — перадаць пра ўнутраны шлях, які мы праходзім, каб зразумець сабе і мэта свайго жыцця.

Ляя СВЯРІН

17 чэрвеня ў Нясвіжы ў 12-ы раз пачнуцца "Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў". Адкрые фестываль праграма "Беларускія прэм'еры" ў выкананні маладога, але ўжо знакамітага тэатра — лаўрэата найпрэстыжнейшых міжнародных конкурсаў, вядучага саліста тэатра Дзмітрыя Шабейці.

На рэалізацыю гэтага аўтарскага праекта, скіраванага на далейшае развіццё і папулярнасць беларускай культуры, Дзмітрый Шабейца атрымаў грант Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Гэта дае магчымасць прэзентаваць праграму па ўсёй краіне і нават за яе межамі: канцэрты прайшлі ў музеі Адама Міцкевіча ў Навагрудку, у Лідскім замку, у музычным каледжы імя М.Глінкі, а таксама ў Маскве. Не абмінуў спявак і Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, што праходзіць гэтым днём.

— Дзмітрый, што натхніла вас на стварэнне такога творчага праекта?

— Калі рыхтаваў партыю Рамана для оперы "Свая легенда", проста ўлюбіўся і ў гэтую музыку Дзмітрыя Смольскага. І ў гэтыя словы, створаныя Уладзімірам Караткевічам. А калі пачаў пачаў прывадаць на іх вобразам Дубатоўка ў "Дзікім паліваціні караля Стаха" Уладзіміра Солтана, таксама паволь Караткевіча, гэтая опера дадала мне яшчэ больш натхнення сваёй неверагоднай прыгажосцю, моцай, талентам. Мабыць, тады і ўзнікла жаданне больш шырока папулярнаваць нашу беларускую музыку.

— З чаго пачалася праца?

— З музыкі... І сустрэчы са старшынёй Беларускага саюза кампазітараў Аленай Атрашкевіч. Я ехаў да яе і не разумееў яшчэ, ці спрадуе мая ідэя, ці атрымаецца нешта з задуманна. Падзецца, сам адносна малады скончыў нашу Акадэмію музыкі, вывучаў гісторыю беларускай творы, прагледжаныя праграмы. Але ж беларускіх рамансаў напісана шмат шмат, і так шмат выдатных, якія павінны гукаць і да-

— Астатнія творы — спраўды прэм'еры?

— Гэтыя рамансы альбо ўвогуле не выконваліся, альбо іх чулі літаральна адзінкі. Таму так, спраўды прэм'еры. Ужо ёсць і наступныя творы, што пішуцца спецыяльна для гэтага праекта. Таму ў новым тэатральным сезоне праграму абавязкова дапоўню.

— Пакуль жа яна застаецца

Дзмітрый Шабейца ў партыі Дубатоўка

Наша, роднае, беларускае

ходзіць не толькі да знаўцаў, але і да самай шырокай аўдыторыі слухачоў. З той сустрэчы я вёз з сабой вільні стос нот: Алена Віктараўна падарвала мне і свае творы, і працы калег. Я адразу ж накіраваўся да нашай "фаргэціяннай феі" — канцэртмайстра Юліі Шчарбавой. Народная артыстка Беларусі Настася Маскіна, саліста оперы Марыя Галкіна, Волга Машіноўская, Андрэй Сялюцін, канцэртмайстры Юлія Шчарбавая, Анастасія Дубоўская. Так, у Мінскім музычным каледжы інструментальна твора кампазітараў выканаў струны Vivat-quartet артыстаў аркестра нашага Вялікага тэатра. Гэты ж калектыў прыме ўдзел ў канцэрце ў Тэатральнай зале Нясвіжскага палаца.

— Так, вы правялі ўжо не адзін канцэрт. Які іх стаў для вас асабліва запамінальным?

— Мабыць, у Мінскім дзяржаўным музычным каледжы імя Глінкі. На сцэнах навучальнага ўстапу ўвогуле выступіць вельмі аказна. Дарчы, у нашага праекта ўжо ёсць свае ўдзячныя прыхільнікі, якія чакаюць кожнага наступнага паказу. Заўсёды прыемна бачыць у зале знаёмых твары. Але на гэтым канцэрце яшчэ прысутнічалі кампазітары

язменнай на ўсёх выступленнях?

— Не, крыху змяняецца і вар'іруецца ў залежнасці ад таго, хто разам са мной прымае ў ёй удзел. Безумоўна, прыгожым канцэртам становіцца мае калегі: народная артыстка Беларусі Настася Маскіна, саліста оперы Марыя Галкіна, Волга Машіноўская, Андрэй Сялюцін, канцэртмайстры Юлія Шчарбавая, Анастасія Дубоўская. Так, у Мінскім музычным каледжы інструментальна твора кампазітараў выканаў струны Vivat-quartet артыстаў аркестра нашага Вялікага тэатра. Гэты ж калектыў прыме ўдзел ў канцэрце ў Тэатральнай зале Нясвіжскага палаца.

— Так, вы правялі ўжо не адзін канцэрт. Які іх стаў для вас асабліва запамінальным?

— Мабыць, у Мінскім дзяржаўным музычным каледжы імя Глінкі. На сцэнах навучальнага ўстапу ўвогуле выступіць вельмі аказна. Дарчы, у нашага праекта ўжо ёсць свае ўдзячныя прыхільнікі, якія чакаюць кожнага наступнага паказу. Заўсёды прыемна бачыць у зале знаёмых твары. Але на гэтым канцэрце яшчэ прысутнічалі кампазітары

чыя творы ўвайшлі ў праграму: Алена Безынсон, Кацярына Гігевіч, Вячаслаў Пяшко. Было неверагодна прыемна, калі яны падыйшлі і падзякавалі. Скажыце, што рэдка можна пачуць, каб новыя беларускія рамансы выконваліся ў такім пазыўным ключы і такім моцнымі прыгожымі талентамі. Виртуальнае прытаненне перадаў нам і кампазітар Уладзімір Браікоўскі. Чуву "Брава!" ад професіяналаў узяў краўдліва. З аднаго боку, талентам твора кампазітараў на стварэнне новых шэдэўраў, а з другога — натхніліся самі і, мяркуючы па рэакцыі з залы, натхнілі гледачоў. Значыць, нас чакаюць новыя шэдэўры творы, што павінны не сумаваць на бібліятэчных паліцах, а існаваць у нашай культурнай прасторы, гукаць як мага больш шырока. Спалядуюся, у хуткім часе ў праграму ўвойдзе і твор легендарнага Яўгена Глебава. Мы былі ў гасцява ўдзельнікам народнага артыста СССР — Ларысы Васілеўны Глебай, на свае вочы ўбачылі, дзе жыву і тварыў Яўген Аляксандравіч, пагледзеў на вялізны архіў, паслухалі некалькіх запісаў. Так што працуем... Дзякуючы гэтаму праекту

мне неверагодна пашанцавала пазнаёміцца з дзівосна талентамі людзьмі, надзеленымі асаблівым дарам. Я з дзяцінства сачыняю і вершы, і музыку. Можна, менавіта таму мне так цікава паглыбіцца ў гэты свет. Магчыма, калі-небудзь і сам што-небудзь напишу — для гэтага ці новага праекта.

— А сёння ці ёсць твор, які неяк уасільвае вас краінае?

— Іх многа. Магу распавесці, калі чуо "Пакальняную малітву" Алены Безынсон. Гэта вельмі глыбокі кампазітар, яе творы выклікаюць асаблівыя эмоцыі. Адны з самых меладчных рамансаў — у Алены Атрашкевіч. Я б ужо ў дачыненні да іх слова "папсовыя", але выключна ў добрым сэнсе: яны адразу западаюць у душу, і хочацца назаўдзень ўзяць у сваю творчую скарбонку. Дый сама Алена Віктараўна — на дзів адкрыты чалавек, які гарыць працай і запальвае ўсіх навакол. Твор Кацярыны Гігевіч "Ой, вы, думкі!" на словы Якуба Коласа — вельмі прыгожы, тут ёсць дзе праэманстраваць свае здольнасці і спявак, і канцэртмайстра. Так, сачыненне даволі складанае для выканання, але такія кінутыя вакалісты выклікаюць цікава пераадоляць.

— Вось мы і да цяжкае твора ўвогуле голас псеўна.

— Сучасныя беларускія рамансы — карыснае для спявака, выконваючы іх проста неабходна, на такой музыцы ты рэшыся як вакаліст. Але складнась у тым, што рамансы ў маёй праграме вельмі розныя па дыяпазоне. Пасля такога канцэрта стамляешся, нібы пасля паўнараўнага спектакля ці праграмы оперных арый. Але ўсё ж арый, якіх б складанымі ў іх былі, напісаны выключна для тэатра, а тут ёсць нюансы. Ідэальны варыянт — калі кампазітар стварэ штосёс для канкрэтнага выканаўцы і можа як мага больш поўна раскрыць яго магчымасці.

— Узвонена, творы, прысвечаныя Дзмітрыю Шабейце, абавязкова з'явіцца. А пакуль — з якім настроем едзеце ў Нясвіж?

— Фестываль у замку Радзівілаў — гэта лета, музыка, мастацтва, гэта заўсёды асабліва прыязныя настроі. І вось гэтую цудоўную атмасферу мы будзем дарыць нашым гледачам. Прыяздзіце, прыходзіце — абцяжы, што абцяжываем не застацца нішто, бо гэта ўсё наша, роднае, беларускае. Хаць 6 раз у жыцці, але гэты прыгожы твор і праца пацуду! А пачуццё аднойчы, захопачна слядуць яшчэ.

Дарчы, прэзентацыя праграмы "Беларускія прэм'еры" неспраўна ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі абудзецца 5 ліпеня — у Камернай зале імя нашай легендарнай прымадонны Ларысы Пампееўны Александровскай.

Алена БАЛАНОВІЧА
Фота Аляксандра ГРЫДАСАВА,
Паўла СУШЧОНКА

"Залатыя пчоўкі" ў Клімвяхчы

Вось ён, "Чароўны капляшошкі" з Гудзевічы!

Ветка, Сож і танцы

Зараз рахуся і ўзрашце нашы невялічкі тэатр пра ролі клубных танцаў у мадаванні гонару жыццёвай прысожскага мястэчка пад назовам "Ветка". Але можна і прасцей: настальнічкі нагадкі пра тое, што мы збылі раіны з маладосцю. Аднак хопіць узводзінаў.

Час ад часу народ даваў нрыца, прапальваю мецэдэў дванаццаці і вяртаўся назад, пераступаючы праз цэль. Гэта было тральнае нрыца, дзе агнявалі мні і агнявалі нас. Але каралевай заўжды заставаўся адна...
Хвосцік запітаўся: "А пра чым тут танцы?" Пытанне асцяпота не тактоўнае.

ПРАЗ ЭБІ РОЎД

Незаграўна на летніх танцах глядзеця як пафубрыкатны людзей, што не надта ўхваляюць здарова пад жыцця. Паколькі мы былі супраць кагнітаўна дыманансу, такіх стараліся пераважываць.

Тэатр пачынаўся з вешалкі, танцы ў "клетках" — з пляжа. "Клетка" не абмежавывала волю. Яна давала мячычаскі паказанні себе на абмежаванай прасторы. Гэта была маленькая распушчана джынсавай роўнасці і бронзавых шчыльняных твараў. РДК ад "Клеткі" аддзяляла плошча з каменным Леніным. Гэта была своеасаблівая Рэй Роўд для музыкантаў нашага брэнда. Яны гралі інструментаў па вольна перасякалі прастору, што аддзяляла проруза буды ад высокай пазіцыі рок-н-рола. Доўгая настройка электрагітар таксама была часткай начнага чаралейства. Але ўзрашце...

БЛЮЗ СТАРОЙ ГІТАРЫ

Не памятаю, колькі каштаваў ухвадоўны білет. Не гэта палавалася галоўным. У другой палове мінутага стодолькі мы знаёмліліся на танцах пад зоркавым небам пад акампанімент нашага гурта. Пры дапамозе чыцкара слова і лёгкага лотыку. Не, бывалі канфлікты і бойкі. Аднак хто памятае пра кепскае?

Дык вось, Ветка, ноч, блізоў старой электрагітары. У "клетцы" пі не ўся наша моладзь. Бюроцкі рух па-за межамі клеткі — гэта наша бацькі, дзяды, бабулі, старэйшыя браты і сёстры. Хто з добрых намерамі, хто — з бірозавым прутам. Іх таксама вельмі шмат. Але гэта рок-н-рольны "нефармац". Сталыя людцы гэта разуме-

юць і не крыўдуюць. Тым больш у дарослых ёсць свае летнія культуры — "папанцы". Цудоўна мячычасць для развіцця месцічковай навуцы пад назовам "параўнаўная анатомія", для аінкі загару і маральнай выхаванасці малых людзей.

КОДА

Нідзе шпёр нзма ні "клетка", ні "папанцы". Ші пакажыце я? Канешне. Так сумоўю па малодцы, якая ўжо не вернешца. Але ў кожнай эпохі свае мелодыі, гэмы і спосабы творчай рэалізацыі. Можна, калі "клеткі" забудуцца ўчпунт, хвосцік крэйтаўны ад рэгіянальнай культуры знойдзе спосаб іх "прыдушыць".

НАЙЛЕПШЫЯ ЗАЛАТЫЯ ПЧОЛКІ

Пра XX Міжнародны фестываль дзіцячай творчасці "Залатыя

пчоўка" ў Клімвяхчы піша вядучы рэдактар **Маялёўскага** абласнога металдычнага цэнтра Крысціна Башарывава: "У юбелійным фэсце браў удзел юныя таленты з шасці краін: *Узбекістана, Кыргызстана, Казахстана, Арменіі, Беларусі і Расіі*. Па выніках конкурснае праслухоўвання *Тран-прэі атрымалі ў намінацыі "Выдуленчэ мастацтва" — вышыванка Маялёўскай ДШМ Лялія Уздэварна; у намінацыі "Харэаграфічны мастацтва" — узорны харэаграфічны гурт Маялёўскага аддзялення Беларускай чыгуны; у намінацыі*

у *Мальскай сельскай бібліятэцы Астравешскага раёна дзеці ўдзельнічалі ў пастаноўцы музычнай гульні "Вясёлы хатнічак". Бібліятэкар раённай бібліятэкі Вольга Зячэкоўская распавядае і пра інтэлектуальныя спаборніцтвы.*

ТЭАТР І ТЭАТРАЛЫ

Даўно нічога грунтоўнага не было ў Гудзевічы, што на Маслячары, у намінацыі "Харэаграфічны мастацтва" — узорны харэаграфічны гурт Маялёўскага аддзялення Беларускай чыгуны; у намінацыі

Тэму працягвае метадзец са **Смаргонскага** раённага цэнтра культуры **Вольга** Крыванкова. Гаворка — пра мясцова аматарскі тэатр, які паравяваў гледачоў новай прэм'ерай.

ПРАЦАВАЦЬ ПА-НОВАМУ

Сваю навіну гадоўны бібліятэкар па арганізацыйна-маркетангавы дзейнасці інфармацыйна-бібліятэчнага аддзела **Гродзенскага** раённага культурна-інфармацыйнага цэнтры Карына Ошча назвала "Абласны семінар "Публічнай бібліятэцы Гродзеншчыны: вучымся працягваць паваном". У мерапрыемстве браў удзел сельскі бібліятэкар. Бібліятэкар **Кавасоўскай** установы Святлана Судак расказвала пра гісторыю свайго населенага пункта. А агульнага гаворка вялася пра WEB-гісторыю населеных пунктаў які від крэатыўнай дзейнасці сучаснай бібліятэкі. А Ірына Пала з **Індурскай** гаварыла пра нестандартныя падыходы да папулярных чытаных сярод сельчан.

ПАТРЫМАЦЬ ВЯСЁЛКІ У ДОЛОНАХ

Вернемся ў дзіцячынства пра лапамое падыркі, прымеркаванай да Міжнароднага дня абароны дзяцей.

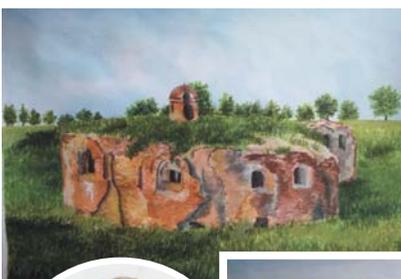
Свята "Вясёлкі ў долонях" і аб'яднала намагаці педагогаў і работнікаў культуры **Ашчыншчыны**. Можна, калі "клеткі" забудуцца ўчпунт, хвосцік крэйтаўны ад рэгіянальнай культуры знойдзе спосаб іх "прыдушыць".

ДЫПЛОМ ТРЭЦЬЯЙ СТУПЕНІ

Падчас адкрытага фестывалю "Полацк — тэрыторыя адзінства" майстар народных рамстваў з Палад мастацтваў **Бабруйска** Марыя Лышко ўзнагароджана дыпломам у намінацыі "Выдуленчэ мастацтва". Загальны аддзела традыцыйнага мастацтва і рамстваў палца Ірына Цыганкова высокая ааіаіа акарвалі мастаці.

Беражыце себе, шануюны! Сустрэнемся праз тыдні.

Луген РАГІН

Марыя Лышко і яе работы

СТУДЭНТ. Добры дзень, бабуля.

БАБУЛЯ. Добры дзень, міленькі. Акуль і навошта ў нашу мясцовасць трапіў такі маладзёнык?

СТУДЭНТ. Мяне завуць **Максім**. А вас — **Лілія** Уладзіміраўна. Так мне казалы мае суседзі. Я вучуся на ўніверсітэце культуры. А да вас прыхаў у этнаграфічную экспедыцыю. Я збраў розныя быліны, паданні, брады, трашчы, інфармацыю аб промыслах. Вышы аднавоўнае сказалі, што вы шмат ведаеце пра вышыўку. Раскажыце, калі ласка, мне аб гэтых творах мастацтва.

БАБУЛЯ. Чаму ж не расказаць? Трашчы трэба пераважываць з пакалення ў пакаленне, каб іны працягвалі жыць. Я ўжо думала, што мае вядзі нікому не спатрэбіцца, а тут ты... Сядай і слухай... Сёння ў нашым мястэчку гадоўнае свята — свята вышыўанай. Гэта брэндавае мерапрыемства наша мясцовага Дома культуры. Ты не толькі пачуеш мой расказ аб гэтых творах мастацтва, але і ўбачыш розныя калектывы мастацкай творчасці, якія шаваюць спадчыну нашых продкаў, сляваюць нашы родныя песні, танцоўчы бытаваныя танцы. Адным словам, шмат гэта даведаешся цікавага.

Прадстаўляюцца калектывы — удзельнікі свята традыцыйнай культуры "Свята вышыўанай".

Калектывы стаяюць пестно "А гароўнік грае".

Студэнт сядзіцца на лагу. Бабуля пацягвае рывок. У час размовы студэнт робіць каліткі, фатаграфуе бабулю і тое, што яна кажа, а час размовы.

БАБУЛЯ. Фактычна ў самай нашай невялічкі краіне існуюць традыцыйны нацыянальныя строі з выразнымі рэгіянальнымі і лакальнымі адрозненнямі. Кожны народ па-свойму стараўся ўпрыгожыць алзене, зрабіў яго непаўторным. Не былі выключэннем і жыхары Беларусі. Нашы продкі імкнуліся аздобіць свае ўборы асаблівым арнаментам, які служыў не толькі абаротам, але і добра пазнавальнай нацыянальнай адметнасцю.

У аснове створанага народам на працягу многіх стагоддзяў арнаментальнага докору — практычнасць і прасцасць. З-за вліка колькасці ручной вышыўкі на дамагнутыя каўчыкі ў жыткі стала з'яўляцца назва "вышыўанка". Дарэчы, вышыўаныя арнаменты звычайна мелі сімвалічнае, нават сакральнае значэнне. І заўсёды надавалі алзене рысы экспазіцыйнасці. Зараз я запрашаю на нашу сцігнучую пляцоўку вядомы не толькі на Дубровенскай, а і з'яўляецца хатня вырабу: палозурнікі, настольнікі, поспічкі, дываны, хомічкі, паседельная білізна. А самым распаўсюджаным вырабам даўняга хатняга вырабу з'яўляецца рунік. Абра-

даваў рунікі з'яўляўся ў сям'ях на працягу многіх гадоў, таму дажылі да нашых дзён. Раней побач беларускага чалавека не магчы было ўзніць без руніка. Рунік — гэта добра жыміца, сімвал жыцця. Ён суправаджаў чалавека ў важны моманты: пры нараджэнні і, свята, на апошнім шляху і, безумоўна, на вяселлі.

СТУДЭНТ. Скажыце, калі ласка, а якія сацыяльныя слаі насельніцтва цікавіліся вышыўанкамі?

БАБУЛЯ. Непаўторныя прыгажосць беларускіх вышыўанак вабіла прадстаўніцтва розных сацыяльных слаёў грамадства. Не існавала ў ўзроставах абмежаванні. Яшчэ ма бабуля расказвала, што вышыўанае алзене апраганлі не толькі высювочыя жыхары, але і гарлажне. З задальвеннем насілі вышыўанкі і на лешчыцы, і ў мястэчку. Гэта дзіцячы і ўсіх іншых прадметаў хатняга ўжытку. Некаторыя не забавалі схадзіць у прыгожым строі да фатаграфі і з'яўляецца хатня вырабу: палозурнікі, настольнікі, поспічкі, дываны, хомічкі, паседельная білізна. А самым распаўсюджаным вырабам даўняга хатняга вырабу з'яўляецца рунік. Абра-

СТУДЭНТ. Лілія Уладзіміраўна, а ў які час вышыўанка карыс-

Выступленне ўзрочнага аматара скарскага фальклорнага аб'яднання "Глыбіня" Калінаўскага СДК (15 хвілін).

СТУДЭНТ. Лілія Уладзіміраўна, а ў які час вышыўанка карыс-

"ВЫШЫВАНКА"

Сцэнарый свята традыцыйнай культуры — брэндавае мерапрыемства Калінаўскага СДК Дубровенскага раёна

Свята праходзіць на танцавальнай пляцоўцы каля Калінаўскага СДК. На тэрыторыі ўстаноў працуюць пляцоўкі раённага Дома рамстваў, выстава-продаж старадаўніх страў Лядянскага рэгіёна, выстава вышыўанак "Скарбы нашых продкаў", аформленая фотазона "Фота з вышыўанкай", выстава "Беларускі рунік — мая казка і песня" Калінаўскага СБ. Сцігнучая пляцоўка ўпрыгожана пад сілянкую хату. У правым куце аформлены чырвоны вугал. У цэнтры стаіць стол. Каля яго дзве лавы. Сідна аформлена рознымі вышыўкамі: рунікамі, поспічкамі, стол накрывае вышыўаным абрусам. На лаве сядзіць старая жанчына, апрагануць ў беларускае народнае алзене, прадзе. Стак у дзверы. Заходзіць Студэнт, апрагануць як персанаж Шурыка з фільма "Аперэяна «Вьд вышнх прыгоды Шурыка». Студэнт мае з сабой мабільны тэлефон, плер з навушнікамі, дыктафон і г.д.

даваў рунікі з'яўляўся ў сям'ях на працягу многіх гадоў, таму дажылі да нашых дзён. Раней побач беларускага чалавека не магчы было ўзніць без руніка. Рунік — гэта добра жыміца, сімвал жыцця. Ён суправаджаў чалавека ў важны моманты: пры нараджэнні і, свята, на апошнім шляху і, безумоўна, на вяселлі.

СТУДЭНТ. Скажыце, калі ласка, а якія сацыяльныя слаі насельніцтва цікавіліся вышыўанкамі?

БАБУЛЯ. Непаўторныя прыгажосць беларускіх вышыўанак вабіла прадстаўніцтва розных сацыяльных слаёў грамадства. Не існавала ў ўзроставах абмежаванні. Яшчэ ма бабуля расказвала, што вышыўанае алзене апраганлі не толькі высювочыя жыхары, але і гарлажне. З задальвеннем насілі вышыўанкі і на лешчыцы, і ў мястэчку. Гэта дзіцячы і ўсіх іншых прадметаў хатняга ўжытку. Некаторыя не забавалі схадзіць у прыгожым строі да фатаграфі і з'яўляецца хатня вырабу: палозурнікі, настольнікі, поспічкі, дываны, хомічкі, паседельная білізна. А самым распаўсюджаным вырабам даўняга хатняга вырабу з'яўляецца рунік. Абра-

даваў рунікі з'яўляўся ў сям'ях на працягу многіх гадоў, таму дажылі да нашых дзён. Раней побач беларускага чалавека не магчы было ўзніць без руніка. Рунік — гэта добра жыміца, сімвал жыцця. Ён суправаджаў чалавека ў важны моманты: пры нараджэнні і, свята, на апошнім шляху і, безумоўна, на вяселлі.

СТУДЭНТ. Скажыце, калі ласка, а якія сацыяльныя слаі насельніцтва цікавіліся вышыўанкамі?

БАБУЛЯ. Непаўторныя прыгажосць беларускіх вышыўанак вабіла прадстаўніцтва розных сацыяльных слаёў грамадства. Не існавала ў ўзроставах абмежаванні. Яшчэ ма бабуля расказвала, што вышыўанае алзене апраганлі не толькі высювочыя жыхары, але і гарлажне. З задальвеннем насілі вышыўанкі і на лешчыцы, і ў мястэчку. Гэта дзіцячы і ўсіх іншых прадметаў хатняга ўжытку. Некаторыя не забавалі схадзіць у прыгожым строі да фатаграфі і з'яўляецца хатня вырабу: палозурнікі, настольнікі, поспічкі, дываны, хомічкі, паседельная білізна. А самым распаўсюджаным вырабам даўняга хатняга вырабу з'яўляецца рунік. Абра-

СТУДЭНТ. Лілія Уладзіміраўна, а ў які час вышыўанка карыс-

Выступленне ўзрочнага аматара скарскага фальклорнага аб'яднання "Глыбіня" Калінаўскага СДК (15 хвілін).

СТУДЭНТ. Лілія Уладзіміраўна, а ў які час вышыўанка карыс-

БАБУЛЯ. Прыемна алзенаць, што сёння творчачыя работы шэрагу беларускіх малдзёраў заснавана на выкарыстанні і перапрацоўцы лепшых узораў гістарычнай спадчыны. Сучасная беларуская мода пераімае з мінутага не толькі лямбныя тканіны, але і ўнікальныя арнаменты і разнастайныя спосабы дэкарацыйнага алзядлення. Некаторыя майстры моды аўтарытэты і да прамых традыцыйных шатаў, імкнучыся захавань вобраз вышыўанай у якасці сімвала нацыянальнай культуры.

Выступленне салястай студыі эстраднага спеваў "Забавы" Арлоўскай сельскай бібліятэкі-клуба.

СТУДЭНТ. Дзякуй вам вадлікі, даражынька Лілія Уладзіміраўна, за ідуцую аповед. Выходзіць, што, вывучаючы вышыўку, мы вывучаем гісторыю культуры нашага народа. А паглыбляючы ў свет народнага мастацтва, многім захопача стварыць нешта падобнае. А можа, вышыўка стане хобі многіх людзей.

БАБУЛЯ. Зараз мы з табой, **Максім**, аддзячым тым, хто прыйшоў на наша свята ў вышыўанцы. Гэта традыцыйная наша акцыя "Апрані вышыўанку".

Шаноўныя сябры, мы запрашаем вас на нашу сцігнучую пляцоўку для ўзнагароджання тых, хто прыйшоў на наша свята ў вышыўанцы! Калі ласка, падшы дзружна апальментамі, паважанымі гледачамі.

Узнагароджванне ўдзельнікаў свята, якія прыйшлі ў вышыўанках.

БАБУЛЯ. Паважаныя сябры! Мы запрашаем на фінал нашага свята яго гаспадароў — народны ансамбль народнай песні "Калінаўскія маладзіцы" і ўзрочнае фальклорнае аматарскае аб'яднанне "Глыбіня".

Калектывы разам стаяюць пестно "Вышыўанка".

Ана з "Калінаўскіх маладзіц" чытае верш **Канстанцін Буйло** "Любімо".

БАБУЛЯ. Паважаныя сябры! Мы з вамі — беларусы, якія аб'ядноўвае вадлікая любоў да роднай зямлі, да песні, танца, да вышыўанкі.

СТУДЭНТ. А што вышыўалі майстры на сваіх вырабах?

БАБУЛЯ. Сюжэты вышывак перадаваліся з пакалення ў пакаленне. Адным з самых старажытных сімвалаў лядзін дрэва з шырока раскіданымі галінкамі, геаметрычныя фігуры — квяраты і ромбы, вясмакшчавыя зоркі, крыжы, розныя згігалападобныя лініі.

СТУДЭНТ. А ші мела вышыўка які-небудзь магчынні ці сакральныя сэнс?

БАБУЛЯ. А як жа! Кожны арнамент меў сваё сімвалічнае значэнне. Людзі верылі, што тханыя рэчы з пушным арнаментам маглі абараніць чалавека ад хвароб і ліха. Даволі часта вышыўаныя рэчы былі своеасаблівым зваротам да багоў. Звычайна майстрышчы-сялянкі сваімі сімваламі маглі адлюстроўваць ці выка-

СТУДЭНТ. А як у наш час захоўваецца традыцыйная вышыўка?

БАБУЛЯ. Паважаныя сябры! Мы запрашаем на фінал нашага свята яго гаспадароў — народны ансамбль народнай песні "Калінаўскія маладзіцы" і ўзрочнае фальклорнае аматарскае аб'яднанне "Глыбіня".

Калектывы разам стаяюць пестно "Вышыўанка".

Ана з "Калінаўскіх маладзіц" чытае верш **Канстанцін Буйло** "Любімо".

БАБУЛЯ. Паважаныя сябры! Мы запрашаем на фінал нашага свята яго гаспадароў — народны ансамбль народнай песні "Калінаўскія маладзіцы" і ўзрочнае фальклорнае аматарскае аб'яднанне "Глыбіня".

На адмыкку: прэзентацыя вышыўанкі

Гомель: веліч палацава-паркавай прасторы

У самым цэнтры мітуслівага індустрыяльнага горада захаваўся прыцягальны куток, дзе час нібыта запавольваецца, а пад шатамі старасвецкіх дрэў добра думаецца пра мінулае і будучае. Гомельскі палацава-паркавы ансамбль, створаны талентам архітэктараў і мастакоў, перажыў шмат выпрабаванняў, але паранайшыму захапляе веліччу і непаўторнасцю.

Гомельскі палацава-паркавы ансамбль

Па сутнасці, Мікалай Пятровіч стаў стваральнікам сучаснага цэнтра, дзе шырокія вуліцы імяцца да сфармаванай у пачатку XIX ст. плошчы.

Значныя сродкі граф выдаткаваў на рэалізацыю сацыяльна значных праектаў. Так з'явіліся ашкола, школа для сірот, балныя...

У ПАЛАДЗІЯНСКІМ СТЫЛІ

У 1778 годзе за перамогу ў руска-турэцкай вайне Пётр Румянцаў атрымаў ад імператрыцы Кацярыны II ванацэсарскі ўзнагарод, у тым ліку найменне "Задумніцкі", упрыгожанае каштоўным каменнем фельдмаршальскай жэзі і шапу, ордэн св. Андрыя Першазваннага, Гомельскі маінтак "для забавы". Генерал-фельдмаршал наведваў Гомель, убацьку малюнічнага сожскай берагі, вырашыў пабудаваць палац, годны статусу вяльможа.

АД РУМЯНЦАВЫХ ДА ПАСКЕВІЧАЎ

Пасля смерці Мікалая ўладальнікам маінтка становіцца яго брат Сяргей. У 1834 годзе ён прадае маінтак генерал-фельдмаршалу Івану Паскевічу, якога імператар Мікалай I лічыў "бачыкам-камандзірам". Палац на той момант складалася з цэнтральнага аб'ёму і двухпавярховых флігеляў.

СТВАРАЛЬНІК НОВАГА ГОРАДА

Паміж цэнтральным уваходам у парк і палацам — помнік з надпісам на пастаменце "Румянцаву Мікалаю Пятровічу грамадзяне горада Гомеля". Сын Пятра атрымаў Гомельскі маінтак у спадчыну ў 1796 годзе.

канана знакамітым майстрам Іванам Бушчэвым, заснавальнікам Златавуставскай гравюры на сталі.

ДАМАВА ЦАРКВА

Напрыканцы 1850-х гадоў у паўночным рызаліце Фёдар і Ірына Паскевічы ўладкавалі дамавую царкву ў гонар

ПАРК СТАРАДАЎНІ ГАРАДСКІ

Адначасова з перабудовай палаца (1840-я гг.) пачаліся работы па фарміраванні парка, які болей за 170 гадоў здзіўляе прыгажосцю і шматстайнасцю раслін, у тым ліку і рэдкіх для нашага рэгіёна. Гэта гінка біюба, архманьжурскі, лістоўніца, акаміт амурскі (коркавае дрэва).

Ужо на пачатку XX ст. апошня ўладальніца маінтка Ірына Паскевіч адкрыла парк для наведванняў. А пасля 1917 года ён стаў гарадскім. У 1963-м ён атрымаў статус батанічнага помніка рэспубліканскага значэння.

Вясной парк здзіўляе квеценню шюльпанаў. На гэце відоўшча прыязджаюць паглядзець нават з іншых гарадоў. У летнюю спёку парк маінткі прахладай і блізкасцю пляжнай зоны на Сожы. Восень — гэта сімфонія залатой лістоў веважных дрэў, якіх тут — каля сотні. Зімовы парк ва ўсёй прыгажосці дэманструе рэльеф мясцовасці.

А яшчэ гэта тэрыторыя старадаўняга Гомеля, якому сёлта спайняецца 880 гадоў. Памятныя камяні нагадваюць пра разамішчэнне дзвядцятка, акальнага града, пасадаў.

святых Іаана Багаслова і Ліваветы. З царкоўнага ўбранства захаваўся некалькі ікон і кнігі, якія прастаўлены ў экспазіцыі культурных прадметаў.

Асноўная частка рэліквій была вывезена пасля рэвалюцыі ці перададзена ў Петрапаўлаўскі сабор, а пасля яго закрыцця ў 1930-я гады бяспледна знікла.

Многія рэчы — да прыкладу, карціны на ваенную тэматыку, — рабіліся па замове вяльможаў мастакамі. Аклады да царкоўных мазаік рабілі знакамітыя ювеліры, напрыклад з фірмы Фабержэ.

Гомельскі палацава-паркавы ансамбль — гэта гісторыя і сучаснасць, магчымасць арганізаваць цікавы аглядач і пашырыць свае веды пра мінулае, пазнаёміцца з творамі мастацтва, помнікамі архітэктуры і рэдкімі відамі раслін. І вяртацца сюды яшчэ і заплі.

Ганна КУЗЬМІЧ, загадчык гісторыка-краязнаўчага аддзела Музея Гомельскага палацава-паркавага ансамбля

Фрагменты экспазіцыі

Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі сёлта спайняецца сто гадоў. Да юбілею ўстаноў ладзіць своеасабліваю справаздачу: якое багацце удалося назапасіць за гэты працялы тэрмін. Самыя каштоўныя экзэмпляры з фонду дэманструюць у музеі кнігі на выставе "100 рарытэтаў": ад гістарычных кнігазбораў да сучасных арт-кніг.

Як адзначыла генеральны дырэктар Аксана Кніжнікіна, з перездам у новы будынак у 2006 годзе бібліятэка стала буйным сацыякультурным цэнтрам, аднак яе глаўнай задачай засталася зберагаш кніжную спадчыну. Сёння збор налічвае больш за 10 мільёнаў экзэмпляраў, а пачатак яго быў пакладзены стагоддзе таму, адначасова з заснаваннем бібліятэкі, у якую пераехалі асобнікі з магнацкі і шляхецкіх калекцый, прыватных бібліятэк вядомых дзеячаў культуры, мастацтва і навукі, а таксама розных устаноў краіны.

Кніжныя помнікі нельга выстаўляць доўга, бо яны патрабуюць асаблівых умоў захоўвання. Напрыклад, рукапісныя дэманструюць толькі тры-чатыры месцы, а потым вяртаюць ад самага іх можа трыццаць на стан экзэмпляраў. Для выяўлення музея кнігі пераключылі змяніцца. Чарговае абнаўленне дазваляе ўбачыць шмат выданьняў, якія раней шырокаму колу былі недаступны.

Упершыню паказаны рукапісны Пролат канца XV стагоддзя. Раней помнік не дэманстравалі, бо змагі дакладна ідэнтыфікаваць яго толькі ў апошняй гады, — расказвае загадчык навукова-даследчага аддзела кнігазнаўства Марыя Шпінона. — Таксама ёсьць пастановы і дэкрэты Трыбунала ВКЛ, якія выстаўляюцца рэдка і звычайна па алым экзэмпляры. Разам з імі экспануецца каралеўская грамата, набытая ў 2020 годзе за сродкі фонду Прэзідэнта па падтрымцы культуры і мастацтва.

ПРАБЫЦКІ СУЧАСНАЙ КНІГІ

Пачынаецца экспазіцыя каліграфічнай тэматыкі, якая завяршаецца сучаснымі бібліяграфічнымі выданымі. Такім чынам, на выставе можна прасачыць, як у розныя часы змянялася форма кнігі — ад гіпнах пласцінак, скруткаў і колкасаў да выгляду, звыкла сённяшняму чытачу. Унікальнай частка калекцыі складаюць рукапісныя славянскія кнігі шырокага рэпертуару з алементамі афармлення — арнаментальнымі застаўкамі, мініяцюрамі і іншымі.

Фрагмент экспазіцыі

Фінічэры і Скарына — пад адным дахам

"Кніга премудрага царя Саломона рекома Песь персїяны". Выданне Францыска Скарыны, 1518 г.

Рукапісныя дакументы XVI стагоддзя

ракування. Да прыкладу, ініцыялы і ілюстрацыі ў іх створаны ад рукі, ужо ў пазнейшых работах гэтыя элементы таксама зроблены друкаваным спосабам. Нацыянальная бібліятэка валодае самым вялікім у краіне зборам інкунабул, якія складоў кнігі з Германіі і Італіі з выкарыстаннем гатычнага

ПЕРШАДРУКАР І ЯГО СПАДЧЫННІКІ

Ад еўрапейскіх выданьняў наведваліся пераходзіць да беларускіх старадрукаў XVI—XVIII стагоддзяў, срод якіх — кнігі па батаслоў, навукова-прамысловы, прававы і рэлігійны творы. Гонарам калекцыі лічыцца выданні

"Октоих". Магілёўская брацкая друкарня, 1754 г.

шрыфту. Вяршыня выдавецкага майстэрства можна назваць асобнік "Боскай камедыі" Дантэ Алігеры, датаваны 1481 годам. Ён лічыцца адной з самых ранніх кніг з тэраворам на метале. Аліткімі паводле маляўніцкага Сандра Бачічальні выданне аздобіў Мазо Фінічэры. Першыя дзве траўнярыя бібліятэкі ў 1990-я гады перадаў Гомельскі палацава-паркавы ансамбль.

Францыска Скарыны. Менавіта Нацыянальная бібліятэка валодае адыным у краіне зборам яго спадчыны, які ўключае дзесяць кніг Бібліі, выдзеленых у 1517—1519 гадах у Празе. Як спецыяльна інтэграцыя кнігі, іх набылі ў 1925 годзе ў лінгвістычна-бібліяграфічнай камарніцкага. Невярогодна пуд, але гэтыя помнікі не дубіліся падчас вайны друкавалі разам з тэкстам, а астатнія выраблялі са славянскімі дэманструюцца ўсходняй рукапісы. У зборы бібліятэкі — каля сарака асобнікаў XIV—XX стагоддзяў на розных мовах. Гэта творы па мусульманскай тэалогіі, гісторыі, медыцыне і іншых сферах. Безумоўна, каштоўныя яны не толькі зместам, ураж-

ВЫТОКІ ДРУКАРСКАЙ СПРАВЫ

Падабенства з рукапіснымі помнікамі маюць прадстаўлены ў экспазіцыі інкунабулы — выданні раняга першага кнігад-

Статут ВКЛ 1588 года, набыты ў прафесара Аляксэя Сапунова (сёння захоўваецца ў беларускай бібліятэцы і музеі ў Лондане), рукапісы Янкі Купалы і Якуба Коласа, іншыя багаці. Але варта заўважыць, што яшчэ ў 1942 годзе пачалося аднаўленне, і дзякуючы супрацоўніцкаму атрымаўся вярнуць у фонд каля 700 тысяч выданьняў.

Калі прывезлі на разліку арыгіналы немагчыма, на дапамогу прыходзіць факсіміль. Як прыклад — узаўвешчанае поўнага збору кніг Францыска Скарыны, якое бібліятэка ажыццявіла да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. Выданне на аснове электронных копіяў найлепшых захаваных копіяў а ірчынных і замежных калекцый максімальна поўна перадае асаблівасці помнікаў. У дапамогу карыстальніку — камэнтары і пераклады прамой і падысласлоўя на сучаснае беларускае, рускае і англійскае мовы.

Таксама глядачам даступныя а ірчыныя старадрукі з Кушчыны, Гродна, Магілёва, Полашкі, Мінска і іншых гарадоў. З друкарні ў Ашмянах паказаны адыны вядомы твор — папемчана "Цэнзура" Войцеха Салінарска. Побач дэманструюцца кнігі Брэсцкай друкарні Мікалая Радзівіла Чарына. А стварыла Віленская друкарня Мамонічаў (адынай, што вытускала кірылічным і лацінскім шрыфтам зборнік заканадаўчых актаў) прадстаўлена другім пастаўкаўным выданнем Статута ВКЛ.

Сярод знакавых экспанатаў варта назваць кнігі ваеннага інжынера і тэарэтыка артылерыі Казімея Семіновіча. Яго праца "Валіка мастацтва артылерыі" упершыню надрукавана ў 1650 годзе на лацінскай мове, а ўжо праз год выйшла другое выданне па-французску. Пазней даследаванне прынята ўвагу спецыялістаў розных краін, які пераклалі на розныя еўрапейскія мовы. У экспазіцыі паказана першае прыжыццёвае выданне на лацінскай, першы пераклад тэратата на французскую, нямецкую і англійскую.

Прынак на шыку ад старадаўніх помнікаў да нашых дзён — збор прац жыхароў выданьня Аляма Міхкевіча, Яна Баршчэўскага, Якуба Коласа, Янкі Купалы і іншых класікаў. А прыкладам сучаснага майстэрства служыць арт-кніжка "Песьня пра збур" з ілюстрацыямі Юрыя Явякенкі, рукапіснай кніга Юрыя Малаша і іншыя.

Данііл ШЫЯКА
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Радавод Бохвіца. Забытыя старонкі

Імя Фларыяна Бохвіца (1799—1856), беларускага філосафа, асветніка і аўтара некалькіх кніг, сёння на слыху. Спрыяе папулярнасці яго асобы цікавасць з боку земляробчых гісторыкаў, краязнаўцаў, філосафаў, валанцёрнаў ("К" №17, 2022) і... бібліятэкараў. Сёння ў колішняй сядзібе Бохвіцаў у Флерыянова, што ў Ляхавіцкім раёне, праходзяць чарговыя "Флерыюўскія чытанні". Але і да гэтага часу не перакладзеная на беларускую мову і не перавыдадзеная аніводная з кніг Фларыяна Бохвіца. Няма і нейкай абагульняльнай працы, якая б уварала ў сабе ўсе звесткі пра жыццярэй і род Бохвіцаў. А распасвеці ёсць што. Гэтым мы і зоймемся.

Ілья Каплевіч, літаграфія Валяціна і Ліліі Вароц

Уладзіслаў Борзабагага, фота каля 1855 года

падыгае сумневу. Што, у сваю чаргу, дае нам магчымасць згадаць пра унука Францішка Уладзіслава (1831—1886), лекара, рэвалюцыянера-дэмакрата, удзельніка Парыжскай камуны 1871 года, мемуарыста. У 1982 годзе ў горах Борзабагага была названая адна з вуліц у Наваградку.

ХТО БЫЛА ЖОНКА ФЛАРЫЯНА БОХВІЦА?

У публікацыях, прысвечаных Фларыяну Бохвіцу, можна сустрэць такія версіі сваяцтва: "родная сестра маі Мішкевіча", "свратчанка (дваюродная) сестра Мішкевіча", "пляменніца маі Мішкевіча". Пэўна, калі панукаць, знойдуцца і іншыя варыянты. Прышоў час паставіць кропку над "і".

Агульным продкам Паўліны і Барбары (маці Адама Мішкевіча) быў Крыштап Маеўскі, шляхціч Наваградскага ваяводства, які жыў у сваім маёнтку Бердаўка ў 1670 годзе. Адзін з яго нашчадкаў меў двух сыноў — Юрыя і Міхала. У 1740-х паміж братамі адбыўся сур'езны канфлікт, у выніку якога Юрыя забіў Тадэвуша, сына-немаўліці Міхала. Акрамя Тадэвуша, у Міхала было яшчэ тры сыноў, адзін з якіх, Мацей, з'яўляўся бацькам Барбары Маеўскай. Паўліна ж з'яўлялася праўдзівой дачкой Юзафа Маеўскага і Марыяны Сасноўчы і ў 1795 годзе ўзяла шлюб у Вараніцкім касцёле. Жыццёвыя канлікі прымусілі іх прайсці сваё маёнткі графу Юзафу Неслаўскаму (апошніому наваградскаму ваяводзе), пастаць якога добра прагледзеў у поўнай трагізму баладзе "Узнігі", напісанай Янам Чачотам, які сабраў яе ў Адама Мішкевічам. Дарчы, маці Марыяны другім імям пабралася з Янам Сапцічам, які ў 1799 годзе забіў Бацьку Мішкевіча (дваюроднага дзеда Мішкевіча), а потым, па сяка "заўжаснага" вызвалення з вязніцы, паргажэ спаліць дом Мішкевічаў у Наваградку. Менавіта Ян Сапціча з-пад Варончы стаў прататыпам для Янка Сапціча ў пазме Мішкевіча "Пан Тадэвуш". А што Паўліна? Паўліна прыйшла на свет у двары Новай Мышы. Здарылася гэта 4 (16) чэрвеня 1802 года. Ахрысцілі яе ў Навамышскім касцёле праз 5 дзён. Хроаснай маці будучай жонкі Фларыяна Бохвіца стала Клара Чачот, маці нашага славацкага паэта і фалькларыста Яна Чачота. А праз год у маёнтку Мышы пасадзіў аканом занаў бацька Яна, Тадэвуш Чачот. А яшчэ пазней аканомом маёнтка стаў Вінцэнц Ступукоўскі, чыя жонка Барбара Мішкевіч з'яўлялася цёткай Адама Мішкевіча. Але гэты ўжо зусім іншая гісторыя.

У адным з бліжэйшых нумароў мы распаўведзем пра лёс самага Фларыяна Бохвіца і яго ўнёсак у развіццё філасофскай думкі Беларусі.

Зміцер ЮРКЕВІЧ

2022-ы ў нашай краіне абвешчаны годам гістарычнай памяці. З гэтай нагоды мы запланавалі правесці серыю суботнікаў у памятных мясцінах Беларусі. Частка з іх ужо праведзеная, з іх вынікамі можна знаёміцца на старонках нашай газеты. Сёння мы адправімся на Лагойшчыну, дзе ў мястэчкіх вандраўках бліжэй вёскамі і мястэчкамі прайшлі юнацкія гады славацкага паэта Янкі Купалы. Менавіта там ён усвядзіў свой талент лірыка і драматурга.

Думка наведвацца ў Лагойскі раён наразілася падчас збору матэрыялаў для публікацыі "Купала і Манюшка. Што яднае

Брама вясковых могілак

Даўня сцяжынка адной загадкі

Дзе насамрэч пахаваныя сваякі Янкі Купалы?

Знічы Луцвічам на цвінтары

паўна, не так ужо і часта. Бо помнік ужо бадабра пачаў зарастаць крапівай і сінт-гра. Каб вызваліць яго з палону, спатрэбілася калы дзюво газінах негародзіва прашы, якія перамажэ невялічкімі экскурсіямі па могілках. Аказалася, што зусім непаладуць было некалькі пахаваных людзей, забітых аб спаленні ў 1944 годзе. На таблічках сціплым крыжком было імянаў. Самі ж месцы брацкіх могілак, на жаль, не выглядалі дагледжанымі. Сустрэкаліся і паасобныя сямейныя пахаванні ахвяр вайны, з імянамі, датамі і сучаснымі помнікамі. Злівіла немалая колькасць помнікаў XIX стагоддзя, на якіх былі толькі выявы крыжа і дата смерці. Як і на кожных старых могілках, шмат было і перакруленых, напаязаспаных старых надмагілляў (прайшліся трохі паправаць і тут). Напрыканцы талікі на могілках Янкі Купалы былі запаленыя ў прынеку пачатак сцяжынкі адной загадкі.

што мы прыехалі на магілу бацькі Купалы, распаўвё вась тую гісторыю. Здаўна ў цэнтры вёскі стаяў драўляны касцёл. У 1960-х тагачасныя ўлады вырашылі знесці тое, што яшчэ заставалася ад касцёла св. Антонія (пабудаваны ў 1605-м, спалены ў 1943-м). Знеслі. А разам з гэтым сплужалі тэхнікі старацвінтар (могілкі пры касцёле) на якім сцілі год хавалі сваіх сваякоў мясцовыя жыхары і дзе былі пахаваны сваякі Янкі Купалы. Каменныя помнікі перамажэлі па пасцілі калі агароджы могілак (сённяшніх). Ші былі перавезены астанкі Луцвічаў на вярна месца на пагорку сённяшніх вясковых могілак, спалар Юзаф (1948 г.н.) не змог алказаць дакладна.

Замуленне, якое апанавала нас пасля гэтай размовы, так завапаліла нашу халу, што ў Селішчы на той дзень мы не патрапілі, хоць убачылі іншы знакавыя купальскія мясціны. Праз тыдзень мы ізноў наведваліся ў Корань. Уласно паразмаўляў з мясцовай жыхаркай спадарыняй Галінай (1938 г.н.). Размова адбылася акурат на месцы, дзе ў свой час стаяў касцёл. Адзінае, чым адзняваўся яе расповед ад слоў згаданага вышэй спадары Юзафа, — тое, што яна памылялася могілкі і каменныя помнікі значна дзейны, бо мела на той момант больш за 20 год. А на пытанне, ці былі перанесеныя магілы бацькоў Янкі Купалы на іншае месца, яна проста і шчыра: "Якое там..."

ЦВІНТАР ЦІ МОГІЛКІ?

Каншым пунктам у той дзень на мапе было пазначана Селішча: месца, дзе ў 1902 годзе яе арнаментары жылі Луцвічы і ад якога да вёскі Корань было больш за 20 кіламетраў. Мы вырашылі прайсці ўсю гэтую дыстанцыю пехам. Прайсці мы моаршрутам, камям 120 год таму гораўцы прайшоў Янка Купала. Па дарозе мы нагналі мясцовага жыхара, які рухнуў у тым жа кірунку. Паўлітася з ім, і... сөөт перакулься. Бо аказалася, што хоць і прабыў гэты чалавек усё жыццё кіроўцам, але меў талент краязнаўцы. Даведваўшыся,

"Акопы" (вёска Харужыцына Лагойскага раёна) пра перанос магілы ніхто нічога пазначыла адказаць нам не змог. Аказалася, што і магілай, акрамя вандраўніцкай знесці тое, што яшчэ заставалася ад касцёла св. Антонія (пабудаваны ў 1605-м, спалены ў 1943-м). Знеслі. А разам з гэтым сплужалі тэхнікі старацвінтар (могілкі пры касцёле) на якім сцілі год хавалі сваіх сваякоў мясцовыя жыхары і дзе былі пахаваны сваякі Янкі Купалы. Каменныя помнікі перамажэлі па пасцілі калі агароджы могілак (сённяшніх). Ші былі перавезены астанкі Луцвічаў на вярна месца на пагорку сённяшніх вясковых могілак, спалар Юзаф (1948 г.н.) не змог алказаць дакладна.

Зміцер ЮРКЕВІЧ

Помнік Дамініку Луцвічу

Радкоўшчыне (аб ім мы ўжо таксама пісалі), даслаў мне публікацыю "Невяселья абразкі з Лагойшчыны". Пра магілу Дамініка Луцвіча", якая выйшла яшчэ ў 1994 годзе ў часопісе "Роднае слова". Аказваецца, амаль 30 гадоў таму палобнае пытанне ўжо хвалявала грамадства. Аўтар публікацыі — уральскі вёскі Корань, былі настатнікі і былі загадкі Кораньскага дома культуры, перамажэлі і краязнаўца Уладзімір

ДЗЕ Ж КАРАНЬ ДРЭВА БОХВІЦАЎ?

Даводзячы на пачатку XIX стагоддзя сваё шляхецкае паходжанне царскім чыноўнікам, Бохвічы апалявалі не толькі да судовых документаў і метрычных кніг, але, пэўна, і да тых гербуўнікаў, якія паспелі выйсці на той час. І вось што з усяго гэтага вынікала. Нібыта да XVI стагоддзя Бохвічы спірна жылі ў Кракаўскай ваяводстве, дзе сцілі гадоў заставаліся каштаніаў і вайвод (прыгожыя фантазіі), а потым знішчаны раз'ехаліся ў ронная бакі. Адны атабарыліся ў Сілезію, а другія абралі месцам новай Бацькаўшчыны ВКЛ і зародыліся гэта нібыта яшчэ да 1600 года. Паспрыяў гэтаму пераселенню нейкі Крыштап Радзівіл (ці не Радзівіл "Пярну"?). На жаль, у гербуўніку 1752 года згадана толькі імя Радзівіла, без тытулаў. Што датычыцца "кракаўскіх каранёў", то, хутчэй, было наадварот, і Бохвічы ў Польшчы і ВКЛ патрапілі з тэрыторыі Ямлеўчыны. Ва ўсядкім выпадку, носьбіты гэтага прозвішча (Boschwitz, Boschwitz і г.д.) сустракаюцца ў XV—XVI стагоддзях у нямецкіх землях. Пераселенцы з Захаду трымаілі калёніі калёніскага веравызання, якое было надзвычай папулярнае ў нашай шляхты і якое ў тыя часы амаль вышчэліна з ВКЛ катапішча. Стагоддзе за стагоддзем Бохвічы жылі ў межах Наваградскага ваяводства і бралі шлюбны з родам адной і з ім веры. Аліям з першых парудзіцкіх гэтай тытулаў стаяў бацька Фларыяна, які ажаніўся з каталічкай. Думаю, чытачам будзе цікава даведвацца, на прадстаўніцых якіх родаў спынілі свой позірк Бохвічы.

Фларыяна Станіслаў, які валадоў "застаўным маёнткам Рым і часткай княства Капыля ў Капыльскім староце Наваградскага ваяводства". Брат Станіслава, Крыштап, атрымаў у спадчыну дзедзічны маёнтак Усаў, у якім у XIX стагоддзі асяліў пісьменнік Станіслаў Рэйтан (пляменнік Тадэвуша Рэйтана). Жонкай Станіслава ў 1685 годзе стала Канстанцыя Каплевіч, дачка слускага кальвініскага пастыра Піліпа Каплевіча і першай яго жонкі Сузаны Музоўчы. А сам Піліп быў старэйшым братам Ільі Каплевіча — таго самага Каплевіча, перакладчыка, асветніка і стваральніка грамадзянскага шрыфту (гл. "К" № 36, 2020). Дарчы, дзякучы знаходцы беларускімі архівамі Дзмісям Псеўдымавым і Людмілай Івановай новых яна, які ажаніўся з каталічкай. Думаю, чытачам будзе цікава даведвацца, на прадстаўніцых якіх родаў спынілі свой позірк Бохвічы.

НЯЎЖО ТЫЯ САМЫЯ КАПЛЕВІЧЫ?

Прапусцім некалькі дзясяткаў гадоў прысутнасці Бохвіцаў на беларускй зямлі і спынімся на тым, каго яны самі выставілі сваім роданачальнікам, пацвердзіўшы яго існаванне дакументальна. Быў ім прадзед

Фларыян Бохвіч, малянок каля 1841 года

Ян Чачот, скульптар Рафаэл Сільвер, 1844 год

Адам Мішкевіч, 1822

Фларыяна Станіслаў, які валадоў "застаўным маёнткам Рым і часткай княства Капыля ў Капыльскім староце Наваградскага ваяводства". Брат Станіслава, Крыштап, атрымаў у спадчыну дзедзічны маёнтак Усаў, у якім у XIX стагоддзі асяліў пісьменнік Станіслаў Рэйтан (пляменнік Тадэвуша Рэйтана). Жонкай Станіслава ў 1685 годзе стала Канстанцыя Каплевіч, дачка слускага кальвініскага пастыра Піліпа Каплевіча і першай яго жонкі Сузаны Музоўчы. А сам Піліп быў старэйшым братам Ільі Каплевіча — таго самага Каплевіча, перакладчыка, асветніка і стваральніка грамадзянскага шрыфту (гл. "К" № 36, 2020). Дарчы, дзякучы знаходцы беларускімі архівамі Дзмісям Псеўдымавым і Людмілай Івановай новых яна, які ажаніўся з каталічкай. Думаю, чытачам будзе цікава даведвацца, на прадстаўніцых якіх родаў спынілі свой позірк Бохвічы.

ПЕРШАЕ СВАЯЦТВА ПРІ МІШКЕВІЧАМ

Багуслаў (ахрышчаны ў 1697 годзе ў Капыльскім зборы), сын Станіслава і Канстанцыі Бохвіцаў, атрымаў у 1823 годзе нарадзіўся пацым Уладзіслаў Сыракомля. Як згадаў у сваёй кнізе "Старыныя усады былыя Берестейніны" прафесар Анатоль Феларук, Багуслаў актыўна займаўся палітычнымі справамі ў часы Аўгуста III, Ажаніўся ён, традыцыйна, з прадстаўніцтвай, старога кальвініскага роду Явіявіч Пінкаўскай. Трэба сказаць, што, у адрозненне ад Каплевічаў, Пінкаўскія былі швэдскімі асобамі — адміністрацыйна маёнткаў, варамяі, уральнікамі. Іх лёс вельмі шчыльна звязаны з біржанскай галінай Радзівілаў — слаўнымі патрыятамі ВКЛ Янушам і Багуславам. Тут самы час згадаць, што бабаўля Адама Мішкевіча Аляксандра Талора (нарадзіўся ў 1750 годзе) была дачкой Яна Пянка-

У СВАЯКІ ДА ВЯДОМАГА ЛЕКАРА

Першым продкам Фларыяна, хто парухнуў традыцыйнае браць шлюбны з аднаверцамі, стаў яго бацька Рамуальд Янкі, які нарадзіўся ў 1749 годзе ў Смольве (пахаваны ў 1813 годзе ў Капылі). Карыстаўся ён ганаровым тытулам старадубскага панацшата. Каля 1781 года ажаніўся з каталічкай Анголай Ажаніўся ён, традыцыйна, з прадстаўніцтвай, вядомага ў Наваградскай ваяводстве з XVI стагоддзя. У 1802 годзе Рамуальд набыў у Францішка Борзабагага палову дзедзічнага фальварка Студзінцы. Хоць быў бацька згаданага Ангола, і пакуль што дакладна не вядома. Але тое, што яна была блізкай сваячкай Францішка Борзабагага, трозенскага і наваградскага межавога судзі і засядацця Наваградскага павятовага суда, гаспадар маёнткаў Студзінцы, Рутка, Залужка, Крышчэлавічы, не

Зміцер ЮРКЕВІЧ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Новы выставачны корпус на вул. К. Маркса, 24.

• Выставачны праект "Штодзённасці чароўнае імгненне", прымаркаваны да 120-годдзя з дня нараджэння Ядвігі Іосіфіяны Раздзялюскай. Да 12 чэрвеня.

• Выстава "Барыс і Іван Казаковы: постскрытум", прымаркаваная

да 85-годдзя Барыса Іванавіча Казакова. Да 19 чэрвеня.

• Выстава шкла Барысаўскага крышталёвага завода імя Ф.Э. Дзяржынскага. У экспазіцыі – каля 100 твораў з 1950-х да пачатку XXI ст. Да 19 чэрвеня.

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 397 01 63 (экскурсійнае бюро)

• Пастаянная экспазіцыя. Канцэрт фартэпійнай музыкі "Летняя сернада" Волгі Запольскай. 11 чэрвеня ў 16.30.

• Зборная куратарскай экскурсіі па выставе "Залаты век беларускага іканапісу. XVII стагоддзе". Экскурсію правядзе адзін з куратараў выставы, вядучы навуковы супрацоўнік – Любоў Сусова. Экскурсіі пройдуць: 11 чэрвеня а 14-й гадзіне; 16 чэрвеня ў 17.30.

• Выстава "Уладзімір Садзін. Мастацтва падарожніцтва", якая ўключае больш за 50 графічных

работ, сусветныя кнігі, асабістыя рэчы мастака-вандруніка. Да 26 чэрвеня.

• Выстава беларускіх мастакоў "Ніколі больш!", прысвечаная тэме генацыду беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Да 5 ліпеня.

• Выстава работ выпускнікоў Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя А. К. Лебавы "Ступені майстэрства", прысвечанай 75-годдзю каледжа. Да 24 ліпеня.

• Выставачны праект "Залаты век беларускага іканапісу. XVII стагоддзе". Да 26 ліпеня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл.: +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66

• Пастаянная экспазіцыя. Выстава "Мелодыя Вялікай Айчыннай вайны". Да 15 чэрвеня.

• Выставачны праект "Вызваленне Еўропы" ў рамках Міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і замежных краін.

• Віртуальны музейны альбом "Як нашы дзяды ваявалі".

• Інтэрактыўная праграма "Усё

вышэй, вышэй і вышэй..." на пляцоўцы ля самалёта Лі-2. Аб героях вайны і лётных падзвігах, а таксама цікавыя факты з гісторыі ваенна-транспартнага самалёта Лі-2. Кожную суботу і нядзелю з мая па верасень.

• Майстар-класы ў "Музеі для дзяцей" – пластылінавы жывалік і малюнак у тэхніцы граттаж (серада – нядзелю з 10.00 да 17.00).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Нярасава, 3. Тэл.: 399-09-78

• Выстава ў рамках IV Міжнароднага фестывалю джаржатыўна-прыкладнага мастацтва "Тэкстыльны букет". Да 26 чэрвеня.

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47. Тэл.: 242-78-14

• Выставачны праект "Shagal. La Bible". Да 28 жніўня.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл. 8 (0222) 65 07 57, 65 88 00

• Пастаянная экспазіцыя.

• Праграма Art-lectorium "Зразумелае мастацтва". Праводзіцца заўсёды. Падрабязней на сайце музея (artmuseum.by) альбо па тэлефонах: 8 (0222) 65 02 03, 65 88 00.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА" г. Віцебск

г. Віцебск, вул. Пушкіна, д. 2. Тэл.: +375 212 66-90-77 (каса)

• 11 – "Церам-церамок" (музычная казка на 2 дзеі) С.Я. Маршак (5+). Пачатак у 11.00.

• 14 – "Піліпка і Ведзьма!" (жарт на 2 дзеі паводле беларускай народнай казкі) С. Кавалёва (5+). Пачатак у 18.00.

• 14 – "Жыў-быў Запц" (казка на 2 дзеі) М. Шувалова (5+). Пачатак у 11.00.

ШТОТЫДНЭВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: +375177020602, 206660, +375295518051, +375291903149

Аддзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці: г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1.

• Выстава мастацкіх твораў Алы Судніковіч "З вытокаў...". Да 30 чэрвеня.

Палацавы ансамбль:

• Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальны цырыманіал нясвіжскага двара".

• Летні фестываль опернага і балетнага мастацтва "Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў". З 17 па 19 чэрвеня.

• Выстава-атракцыя на матывах творчасці ватэрна беларускай анімацыі, мастака і рэжысёра Алы Мацішоўскай "Час – хуткая рака" ў рамках мерапрыемстваў па правядзенні Года гістарычнай памяці.

• Выставачны праект Максіма Петрулі "дэканструкцыя". Да 3 ліпеня. У складзе пастаяннай экспазіцыі.

• Часовая экспазіцыя "GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспеўшай і зброі". Да 23 кастрычніка. Вялікая выставачная зала.

• Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, "Пераўтварэння ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". Да 15 студзеня 2023 г. У экспазіцыйным зале першага пусковага комплексу.

• Мерапрыемствы: "Квэсты: Палацавыя таемніцы"; "Музычная скарбніца Нясвіжскага паўвостраўя".

• Часовая экспазіцыя "Храмавае дойдзіства Нясвіжа". Да 30 верасня.

• Віртуальныя выставы: "Нясвіж – здабытак сусветнай культуры".

Выстава Паўла Татарнікава "Магнацкія двары і замкі Беларусі".

• Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках г. Нясвіжа.

Ратуша: Пастаянная экспазіцыя: "Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."

• "Нясвіж у міжваенны час. Людзі пададзі".

• Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стст. "Культура часу". З фондаў музея-запаведніка.

Мерапрыемствы: • Экскурсія з элементамі гістарычнай гульні "Музейныя вандроўкі".

• Квэсты "Карта сямі каралеўстваў"; "Сакрэты старога захавальніка".

• Сожэтная-ролевая развіваючая праграма "Школа шпіёнаў". Да 25 чалавек.

• "Дзень нараджэння ў Ратушы". Група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў.

• "Дзень нараджэння з Карамельнай (Пол Пчолкай)". Група ад 4 да 10 чалавек ад 4 да 12 гадоў.

Архітэктурны помнік "Случкая брама":

• Часовая экспазіцыя "Храмавае дойдзіства Нясвіжа". Да 30 верасня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70

• Пастаянная экспазіцыя. Спектакль "Беларускія вадзівлі". Жарты па творах Міхаса Чарота і Братоў Далецкіх (16+). Спектакль прадстаўляе Беларускі дзяржаўны акадэмічны тэатр юнага гледача. 17 чэрвеня. Пачатак а 16.00.

• Квэст "Таямніца двух куфраў" (Таямніца князёў Радзівілаў). 18 чэрвеня. Пачатак у 15.30.

• Музычнае шоу ў стылі кінахіт. Шоу прадстаўляе Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр. 18 чэрвеня. Пачатак а 21 гадзіне.

• Выстава "Белая зброя краін свету". 1-ы адсек Паўночнага корпуса Мірскага замка. Да 19 чэрвеня.

• Выстава з фондаў Віцебскага абласнага краязнаўчага музея "Веков связующая нить". На выставе будзе прадстаўлена калекцыя джаржатыўнай вышыўкі, вязання і пляцення канца XVIII–XIX стст., сабраная першым дырэктарам музея А.Р. Брадоўскім, які быў калекцыянерам і вялікім знаўцам гэтага віду джаржатыўна-прыкладнага мастацтва. Месяца знаходжання – Слановая зала музея. Да 10 ліпеня.

• Фотадакументальная выстава "Без тэрміна даўнасці", прымаркаваная да Года гістарычнай памяці і прысвечаная генацыду беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

• Аглядныя і тэматычныя экскурсіі. • Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.

• Сямейная квэст-экскурсія "Легенды і паданні Мірскага замка" (група ад 2 да 5 чалавек).

• Экскурсія для дваіх "Інтрыгі Купідона".

• Экскурсія "Падарожжа ў часе" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту.

• Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святочная трава для князя па старадаўнім рэцэпце"; "Асаблівае жончага касцюма XVIII ст."; "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст."; "Тэчы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1. Тэл.: +375 (17) 243 10 41 (каса), +375 (17) 361 54 93

• 11 – "Спячая прыгажуня" (балет-феерыя ў 2-х дзеях з пралагам і эпілагам) П. Чайкоўскага (12+). У партыі Аўроры – Аксана Скорык (Марыінскі тэатр). У партыі Феі Бэзу – Марыя Александрова (Вялікі тэатр Расіі). У партыі Принцэсы Фларыны – Раната Шакірава (Марыінскі тэатр). У партыі Блакітнай птушкі – Аляксей Цімафееў (Марыінскі тэатр). Дырыжор – Уладзімір Авадок. Пачатак у 19.00.

• 12 – Гала-канцэрт зорак сусветнага балета (12+). Дырыжор – Алег Лясун. Пачатак у 18.00.

• 15 – "Рамэо і Джульета" (балет у 3-х дзеях) С. Пракофьева (12+). Дырыжор – Уладзімір Авадок. Пачатак у 19.00.

• 16 – "Мадра Батэрфляй" (опера ў 3-х дзеях) Д. Пучыні (12+). Дырыжор – Алег Лясун. Пачатак у 19.00.

• 19: – Канцэрт "Нясвіжскіх каткэйль з A.M.A.D.I.S. Brass" (12+). Тэатральная зала замка Радзівілаў. Пачатак у 13.00.

– Канцэрт "Песні Вялікай Краіны". Вечары з "Сернадай". (12+). Тэатральная зала замка Радзівілаў. Пачатак у 15.30.

– "Літучая мыш" (аперэта ў 3-х дзеях (выканавецца з адным антрактам)) І. Штраўса (12+). Дырыжор – Алег Лясун. Унутраны двор замка Радзівілаў. Пачатак у 20.00.

• 19: – Канцэрт "Нясвіжскіх каткэйль з A.M.A.D.I.S. Brass" (12+). Тэатральная зала замка Радзівілаў. Пачатак у 15.00.

– Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра Беларусі. "Замкавыя забавы ў Нясвіжы". (12+). Дырыжор – Алег Лясун. Унутраны двор замка Радзівілаў. Пачатак у 19.30.

Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў:

• 17: – Канцэрт "Беларускія прэм'еры". Аўтарскі праект Дзмітрыя Шабеці. (12+). Тэатральная зала замка Радзівілаў. Пачатак у 13.00.

– Канцэрт "Жамчужыны духоўнай музыкі XVI-XX стагоддзяў" (12+). Квэсл

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВА ХІХ СТ"

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: +375 17 363 77 96, +375 17 358 88 78

• Пастаянная экспазіцыя.

Паважаныя чытачы! ПРАЦЯГВАЕЦА ПАДПІСКА

на газету "Культура"

Падпісныя індэксы:

• індывідуальная падпіска – 63875, • ведамасная падпіска – 638752, • ільготная (для юрыдычных асоб, якія афармляюць падпіску на адрасы сваіх працаўнікоў і пенсіянераў) – 63879.

на часопіс "Мастацтва"

Падпісныя індэксы:

• індывідуальная падпіска – 74958, • ведамасная падпіска – 749582, • ільготная (для юрыдычных асоб, якія афармляюць падпіску на адрасы сваіх працаўнікоў і пенсіянераў) – 74986.

на камплект "Культура" (газета) і "Мастацтва" (часопіс)

Падпісныя індэксы:

• індывідуальная падпіска* – 63874, • ведамасная падпіска* – 638742.

*Новыя індэксы ўведзеныя з 2 паўгоддзя 2022 г.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА". Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч. Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмны: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Галоўны рэдактар — КРЫВАНОС Аляксандр Паўлавіч; адказны сакратар — ГАЛІНА МАЛІНОУСКАЯ; рэдактар аддзела: Яўген РАПІН; аглядальнік рэдакцыі: Надзея БУНЦІВІЧ, Аўтон РУДАК; Павел САЛАВЕЎ, Ілья СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, Даніл ШЭЙКА, Эміцер ЮРКЕВІЧ.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura.bel@yandex.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэдакцыйны адрас: (017) 286 07 97, 334 57 41. Аутары допіска паводле адрасу прозвішча, поўнаасноўна імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі

(нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выданы пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца. Меркаваны аўтар можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аутары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы. © "Культура", 2022.

